

[ศุภฤกษ์ , ลัดดาวลย์ หน้า 232-244]

การบริหารจัดการหลักสูตรด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทศวรรษหน้า

Curriculum Management in Communication, Mass Communication
and Communication Arts to Produce Graduates with Desirable
Characteristics in Next Decade

ศุภฤกษ์ โพธิ์ไพรัตน์* คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลัดดาวลย์ อินทจักร** คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Suparek Pothipiratna. Faculty of Mass Communication. Chiang Mai University.

Laddawan Intajak. Faculty of Mass Communication. Chiang Mai University.

email : suparek_p@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการหลักสูตรด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์เพื่อผลิตบัณฑิต ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทศวรรษหน้า” ในครั้งนี้มีการวิจัยวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่ต้องการของตลาดวิชาชีพด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ และสังคมในทศวรรษหน้า และ 2) เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการ และการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์เพื่อผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

ผู้วิจัยใช้การวิจัยผสมผสานวิธี (mixed method) โดยใช้วิธีการที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรในประเทศไทย และต่างประเทศที่ได้รับการจัดอันดับด้าน communication studies ติดอันดับ 1 ใน 10 ของ QS world ranking และการทบทวนวรรณกรรม และวิธีการที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม คือ 1) บัณฑิต/ มหาบัณฑิต/ คุุณบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ในกลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัย 4 แห่ง 2) ผู้ประกอบการ และ 3) นักวิชาการในกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่ 1)

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาตรี คือ มีความรู้ความสามารถทำงานที่หลากหลาย (multi-tasking) โดยเฉพาะด้านการวางแผนกลยุทธ์ และการผลิตงานด้านสื่อประเภทต่างๆ แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม คือ การจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการการบริการวิชาการ การวิจัย และ/หรือการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเข้ากับการจัดการเรียนการสอน และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน/ องค์กรวิชาชีพเพื่อจัดประสบการณ์/ การฝึกประสบการณ์ให้มีความรู้และทักษะใน

* ศุภฤกษ์ โพธิ์ไพรัตน์. (ผศ.ดร.) คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** ลัดดาวลย์ อินทจักร. (ผศ.) คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

การปฏิบัติงาน 2) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาโท คือ มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยสามารถนำองค์ความรู้ด้านการวิจัยและทางวิชาการไปใช้วิเคราะห์ วางแผน และพัฒนาการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย แนวทางการจัดการเรียนการสอน คือ ส่งเสริมให้มีการนำประเด็นปัญหาของหน่วยงานองค์กรที่ปฏิบัติงานมาวิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น และ 3) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาเอก คือ มีความรู้ความสามารถทางการวิจัยและวิชาการขั้นสูงสามารถแสวงหาองค์ความรู้ทางวิชาและสร้างสรรค์นวัตกรรมทางวิชาชีพได้ในระดับนานาชาติ แนวทางการจัดการเรียนการสอน คือ การส่งเสริมให้มีการพัฒนางานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่/ ยอมรับในระดับนานาชาติ

Abstract

The purposes of the research on “Curriculum Management in Communication, Mass Communication and Communication Arts to Produce Graduates with Desirable Characteristics in Next Decade” were to; 1) to study desirable characteristics of graduates in communication, mass communications, communication arts, and society in the next decade, and 2) to seek guidance on development management and administration teaching curriculum in communication, mass communication, and communication arts to produce graduates who meet the needs of the labor market in the future.

The researcher used the “mixed method” by using the first method is an analysis of curriculum content in Thailand and foreign countries has been ranked the first in 10 of the QS world ranking and review of the literature, and the second method is an in-depth interview. There are three main key informants which are 1) bachelor/master/ Ph.D. graduates who graduate from the curriculum in communication, mass communication, and communication arts in the 4 University of Research, 2) entrepreneur, and 3) the academic staff same group as the group 1).

The study was found that 1) desirable characteristics of graduates in a bachelor's degree are multi-tasking, strategy planning and the production of various types of media. Instructional appropriate curriculum is teaching with the integration of academic services, research and/or enhancing art and culture into the teaching and partnerships with agencies/professional organizations for experience training, 2) desirable characteristics of graduates in master's degree is knowledgeable in research which can bring knowledge and academic research to analyze, plan and development the operations to achieve their goals. The instructional appropriate curriculum encourages the implementation issues of working organization to analyze, research, and improve the operation efficiency and effectiveness, and 3) desirable characteristics of graduates in Ph.D.'s degree are advanced knowledgeable in research and academic with seeking ability on academic and professional innovation at the international level. An instructional appropriate curriculum is promoting the development of research that has been published and international recognition.

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

บทนำ

เมื่อประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของสื่อทำให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ ต้องบริหารงานสื่อแบบหลอมรวม (media convergence) ส่งผลให้นักวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์ การสื่อสาร และการสื่อสารมวลชนในอนาคตจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะการทำงานที่หลากหลาย เช่น เก็บรวบรวมข้อมูลข่าวทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว จุดบันทึกข้อมูลเรียบเรียงเพื่อนำมาเผยแพร่ทางสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ พร้อมกันนี้ผู้บริหารองค์การด้านนิเทศศาสตร์การสื่อสาร การสื่อสารมวลชนปรับประยุกต์การดำเนินทั้งในรูปแบบข้ามสื่อ (cross media) การบริหารแบบลูกโซ่ (chain) และแบบอื่น ๆ ที่มีลักษณะการผสมผสานให้ครบวงจรมากยิ่งขึ้น เช่น บริษัทมติชนจำกัดมหาชน ได้ดำเนินธุรกิจที่มุ่งเน้นทางด้านวารสารและสารสนเทศ โดยผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และหนังสือที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ และให้บริการข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตโดยจัดทำเว็บไซต์ คือ www.matichon.co.th หรือการให้บริการขององค์การสื่อสารมวลชน ได้ให้บริการข้อมูลข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ตโดยจัดทำเว็บไซต์ คือ www.mcot.net รูปแบบการปฏิบัติงานดังกล่าวเป็นการบริหารทรัพยากรข่าวสารที่แสวงหามาได้ให้เป็นสินทรัพย์ทางข้อมูลข่าวสารเพื่อนำมาใช้ในการผลิตและนำเสนอสื่อต่างๆ เช่น การนำเสนอข่าวมานำเสนอทางวิทยุโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ตที่มีการนำเสนอข้อความ (text) ภาพนิ่ง คลิปวิดีโอ หรือคลิปเสียง และการนำเสนอข่าวสั้นทางบริการข้อความสั้น (SMS) เป็นต้น (อรนุช เลิศจรรยาภักดิ์, 2559) จึงมีแนวโน้มที่ผู้ต้องการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะการผลิตสื่อที่หลากหลาย และสามารถบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ที่ปฏิบัติงานสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารศึกษา คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงต้องการศึกษาคุณสมบัติ คุณลักษณะของนักการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ที่มีความรู้ ทักษะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน พร้อมทั้งจัดทำแผนการพัฒนานักศึกษาให้เป็นนักนิเทศศาสตร์ที่มีศักยภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคตโดยการวิเคราะห์จากบัณฑิตที่จบการศึกษาเพื่อศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค โอกาส การปฏิบัติงานในปัจจุบัน และศึกษาถึงแนวโน้มของการปฏิบัติงานด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ในอนาคต พร้อมกับศึกษาจากทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ เช่น เจ้าของสื่อผู้จัดการหรือผู้บริหารด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ และนักวิชาการทางด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ เพื่อประมวลเป็นแนวทางในการศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตด้านการสื่อสารในยุคทศวรรษที่ 21 และจัดทำเป็นแนวทางในการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ในหลักสูตร เช่น เป้าหมาย วิสัยทัศน์ การจัดกิจกรรม เนื้อหาวิชาเรียนเพื่อสร้างบัณฑิตด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ที่พึงปรารถนาในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่เป็นที่ต้องการของตลาดวิชาชีพด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ในทศวรรษหน้า
2. เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการและการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์เพื่อผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

ปัญหานำการวิจัย

1. ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการบัณฑิตที่มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะในด้านต่างๆ อย่างไร
2. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างไร เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา คณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นเนื้อหาการวิจัย คือ การบริหารจัดการหลักสูตรตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาของ สกอ. ปี พ.ศ. 2558 และการแสวงหาแนวทางการพัฒนา ในด้านแผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแนวทางการบูรณาการแผนด้านวิชาการ การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเข้ากับการจัดการเรียน

-การสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คณะผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงคุณลักษณะของบัณฑิต และแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ของกลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัย ได้แก่ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์จากกรมการสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณาจารย์ ศิษย์เก่าของสถาบันการศึกษาดังกล่าว และแหล่งข้อมูลเอกสาร แบบบริหารการจัดการเรียนการสอนสถาบันการศึกษาดังกล่าว

ขอบเขตด้านพื้นที่ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร ในประเทศไทยเท่านั้น

ขอบเขตด้านเวลา คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในช่วงระหว่าง เดือน พฤศจิกายน 2556 – กรกฎาคม 2558 เท่านั้น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 การประกันคุณภาพการศึกษายใน พ.ศ. 2558 มาใช้กำหนดกรอบแนวคิดการดำเนินงานวิจัย ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และกระบวนการแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรดังนี้

1. คุณสมบัติบัณฑิตที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม (ethics and moral) ด้านความรู้ (knowledge) ด้านทักษะทางปัญญา (cognitive skills) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (interpersonal skills and responsibility) และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (numerical analysis, communication and information technology skills)

2. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร จะต้องดำเนินงานให้บรรลุผลตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 คือ เป็นแหล่งองค์ความรู้และพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน สร้างคนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีบทบาทสูงในสังคมประชาคมอาเซียนและมุ่งสู่คุณภาพระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิต มหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิตที่มีความรู้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน พร้อมทั้งผลิตผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาผลการดำเนินงาน

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยจัดการบริหารกระบวนการดำเนินงานในตามหลักการปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับ มาตรฐาน องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตรการเรียนการสอนการประเมินผู้เรียน องค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

ขั้นตอนการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research method) 2 วิธีการ ได้แก่

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) หลักสูตรการเรียนการสอนด้าน Communication Arts หรือ Communication Studies ในระหว่างปี ค.ศ. 2008 - 2013 เอกสาร หนังสือ คู่มือหลักสูตรสำหรับบัณฑิต/มหาบัณฑิต/ดุษฎีบัณฑิตในระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2556 ของคณะกรรมการสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สาเหตุที่เลือกศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยดังกล่าวเนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัย ที่เน้นการวิจัย เมื่อเปรียบเทียบหลักสูตรการเรียนการสอน แล้วสามารถนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนคณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่อยู่ในกลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัยได้อย่างเหมาะสม

2. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 บัณฑิต มหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิตด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาดังกล่าว กลุ่มที่ 2 นักวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหาร (คณบดี รองคณบดี) หัวหน้าแขนงวิชา และคณาจารย์ในสถาบันการศึกษาดังกล่าว กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ เจ้าของธุรกิจ หรือผู้จัดการ หรือหัวหน้าฝ่าย กองที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ที่ใช้บัณฑิตสถาบันการศึกษาเป้าหมายในครั้งนี้

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา และการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์และนำเสนอประเด็นเนื้อหาที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ

1. บริบทความเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิต และการบริหารจัดการหลักสูตรด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์
2. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ในทศวรรษหน้า
3. การบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ บริบทที่เกี่ยวข้อง คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และการบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์มีรายละเอียดดังนี้

1. บริบทความเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตและการบริหารจัดการหลักสูตรด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีบริบทความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการบัณฑิตและมหาบัณฑิต ดังนี้

1.1. ความเปลี่ยนแปลงด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ในช่วงเวลา 3 – 5 ปีที่ผ่านมา ผู้ประกอบการ ผู้บริหารในด้านดังกล่าว ได้กล่าวว่า งบประมาณในการสนับสนุนการ

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

ผลิตผลงานในลักษณะของการซื้อช่วงเวลาเพื่อผลิตรายการโทรทัศน์ หรือสนับสนุนหนังสือพิมพ์มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้ประกอบการมุ่งเน้นการผลิตสื่อโฆษณาทางสื่อออนไลน์ และเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ประหยัดและมีผลต่อการบริโภคมากกว่า (พรวิดี สถิตยงกูร, สัมภาษณ์ 10 พฤษภาคม 2557; ศุภกฤษฎ์ ลำไย, สัมภาษณ์ 10 พฤษภาคม 2557) ส่งผลให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงลดจำนวนคนในโครงสร้างองค์กร ดังจะได้กล่าวต่อไป

1.2. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมาทำให้เครื่องมือ อุปกรณ์ และกระบวนการปฏิบัติงานด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์สะดวกง่ายดาย สามารถพกพาอุปกรณ์ และผลิตสื่อได้โดยใช้ทรัพยากรที่น้อยลง ได้แก่ คน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และการบริหารจัดการที่รวดเร็วมากขึ้น (จิโรจน์ จิตราพัฒนานันท์, สัมภาษณ์ 24 พฤษภาคม 2557)

1.3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการลดจำนวนคนในโครงสร้างขององค์กร ในปัจจุบันองค์กรด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์จำเป็นต้องลดจำนวนคนทำงานให้น้อยลงเพราะมีรายได้จากผู้สนับสนุน (sponsor) น้อยลง จึงต้องการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความสามารถรอบด้าน (multi tasking) (จิราพร วิทยศักดิ์พันธุ์, สัมภาษณ์ 17 มีนาคม 2557; ดวงกมล ขาติประเสริฐ, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2557; พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, สัมภาษณ์ 15 พฤษภาคม 2557) สามารถรับผิดชอบได้ตั้งแต่การวางแผน ลงมือปฏิบัติ ติดตามประเมินและพัฒนากิจการดำเนินงานเงินอยู่เสมอ (พัชรินทร์ ผาภา, สัมภาษณ์ 24 พฤษภาคม 2557; ณิชานันท์ โอทาน, สัมภาษณ์ 15 สิงหาคม 2557; พิษณุ สานสุวรรณ, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2557)

2. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของตลาดวิชาชีพด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ และสังคมในทศวรรษหน้า

2.1. คุณสมบัติบัณฑิตที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ควรมีความรู้ ทักษะรอบด้าน มีศักยภาพหลากหลาย (multi-tasking) ลักษณะงานที่ต้องการ คือ 1) นักวางแผนเชิงกลยุทธ์ด้านการสื่อสาร การสื่อสารการตลาด การตลาดที่ผสมผสานเข้ากับการดำเนินงาน กิจกรรม โครงการด้านการสื่อสาร เช่น การวางแผนกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ การวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์และภาพยนตร์ต้องสามารถผลิตและวางแผนการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมให้ผู้รับชมสูงขึ้น อาชีพดังกล่าวสอดคล้องกับสาขา/ แขนงวิชา การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารการตลาด 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค (technician) ได้แก่ งานด้านทัศนศิลป์ ด้านโสต ด้านการคิดสร้างสรรค์เนื้อหา ด้านการสร้างสรรค์เทคโนโลยีสื่อสารสารสนเทศ และ 3) ผู้ประกอบการรายย่อยที่สามารถดำเนินงานได้ตั้งแต่ระดับการคิด การวางแผนการผลิต การผลิต ติดต่อ ติดตามประเมินผลสื่อ โครงการ กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย จากความต้องการตลาดแรงงาน

2.2. คุณสมบัติมหาบัณฑิตที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาโท ผลการวิจัย พบว่า ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้ มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัย สามารถนำองค์ความรู้ทางหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้ วิเคราะห์บริบท วางแผน การวิเคราะห์และสร้างสรรค์โครงการที่ตอบสนองความต้องการด้านธุรกิจ/ หน่วยงาน/ องค์กร/ ชุมชน

2.3. คุณสมบัติดุษฎีบัณฑิตที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาเอก ผลการวิจัย พบว่า ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีความรู้ความสามารถทางด้านการวิจัยที่สามารถนำไปสร้างและพัฒนาความรู้ทางวิชาการ สร้างสรรค์นวัตกรรม และแนวทางการดำเนินงานใหม่ ๆ และอีกแนวทางหนึ่ง คือ นำความรู้ทางด้านการวิจัย องค์ความรู้ทางวิชาการ และประสบการณ์ทางวิชาชีพไปพัฒนาประกอบธุรกิจส่วนตัว

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการและการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์เพื่อผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต คณะผู้วิจัยนำเสนอภาพรวมการบริหารจัดการหลักสูตรปริญญาตรี มหบัณฑิต และดุษฎบัณฑิต โดยภาพรวมแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกมีแนวโน้มการบริหารจัดการปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) ดังนี้

3.1. การบริหารปัจจัยนำเข้า (input) มีเพียงองค์ประกอบเดียว คือ คุณภาพของคณาจารย์พบว่า ความคาดหวังความต้องการของผู้บริหารและข้อกำหนดของการประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตร พ.ศ. 2558 พร้อมกันนี้ในทางปฏิบัติการรับคณาจารย์เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการรับเข้ามาเพื่อปฏิบัติงานสอนทั้งในระดับปริญญาตรี มหบัณฑิต และดุษฎบัณฑิตผลการวิจัยจึงพบว่า การกำหนดคุณลักษณะและการบริหารจึงสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีแนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน พ.ศ. 2558 ดังนี้

3.1.1. คุณสมบัติอาจารย์ที่รับเข้าควรสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก มีผลการสอบภาษาอังกฤษ IELTS ไม่ต่ำกว่า 6.0 หรือ TOEFL ไม่ต่ำกว่า 218 (computer base) หรือ 550 มีผลงานทางวิชาการที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่อย่างน้อยในระดับชาติ และ/หรือนานาชาติ ต้องพัฒนาผลงานขอตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่วระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป และมีความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ

3.1.2. การบริหารจัดการพัฒนาคณาจารย์ให้มีคุณภาพทั้งในระดับปริญญาตรี มหบัณฑิต และดุษฎบัณฑิต ควรมีการดำเนินงานดังนี้

3.1.2.1. การคัดเลือก จัดให้มีการทดสอบความรู้ในเชิงทฤษฎี เชิงปฏิบัติ และผลการวัดความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 3.1.1.

3.1.2.2. การเก็บรักษา ประกอบด้วย 1) มอบหมายภาระงานตามความถนัดในปริมาณที่เหมาะสม 2) จัดสวัสดิการและจัดเตรียมความพร้อมความก้าวหน้าสายวิชาชีพ 3) มอบรางวัลเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามพันธกิจที่โดดเด่น 4) จัดพี่เลี้ยง หรือผู้ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลเพื่อให้คำแนะนำ เสนอแนะในการแก้ไขและพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตามพันธกิจที่เกี่ยวข้อง

3.1.2.3. การส่งเสริมศักยภาพและตำแหน่งทางวิชาการ ประกอบด้วย จัดสรรงบประมาณส่งเสริมการผลิตและตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย จัดระบบการให้คำปรึกษาและพัฒนาอาจารย์ใหม่ จัดหาบุคลากรและระบบสนับสนุนการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ

3.1.2.4. การส่งเสริมและพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ ควรได้รับการอบรม/อบรมเชิงปฏิบัติการ หรือเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากหน่วยงาน/ องค์กรด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ พร้อมกันนี้การส่งเสริมคณาจารย์ในระดับมหบัณฑิต และดุษฎบัณฑิตควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัย และการตีพิมพ์ เผยแพร่ผลงานวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับนานาชาติ

3.2. ปัจจัยด้านกระบวนการ (process) ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า กระบวนการบริหารจัดการการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีคล้ายคลึงกับการบริหารจัดการระดับมหบัณฑิต และดุษฎบัณฑิต แต่เกณฑ์การจัดการกระบวนการในระดับดังกล่าวมุ่งเน้นการส่งเสริมการผลิต การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติและนานาชาติเพื่อเพิ่มศักยภาพคณาจารย์ มหบัณฑิต และดุษฎบัณฑิต มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1. กระบวนการรับนักศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า แนวทางการรับผู้เรียนในระดับปริญญาตรี มหบัณฑิต และดุษฎบัณฑิตมุ่งเน้นการรับตรง แต่มีแนวทางการเตรียมความพร้อมแตกต่างกัน ดังนี้

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

3.2.1.1. การรับนิสิต นักศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตควรใช้วิธีการคัดเลือกสอบตรงเพราะจะได้ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของหนึ่งฤทัย ขอบผลกลาง (2545) ที่พบว่า แนวทางการคัดเลือกผู้เรียนใช้การสอบคัดเลือกตรง โดยมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง คือ กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าศึกษา แนวทางหลักของการเตรียมความพร้อมการเข้าศึกษาของผู้เรียนระดับปริญญา และบัณฑิตศึกษามีลักษณะการเตรียมความพร้อมที่แตกต่างกัน คือ การเตรียมความพร้อมนิสิต นักศึกษาในระดับปริญญาตรีควรให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความชอบโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรม open house กิจกรรมฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานวิชาชีพที่ผู้เรียนสนใจประกอบอาชีพ และฝึกหัดพัฒนาความรู้ ทักษะที่สำคัญจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ ในส่วนของการติดตามประเมินผลความสำเร็จควรมีการประเมินความคาดหวังความต้องการของผู้เรียน ผู้ใช้บัณฑิต คณาจารย์เจ้าหน้าที่ มีการติดตามผลสำเร็จในระหว่างและหลังการอบรมเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานแต่ละกระบวนการ

การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าศึกษาของมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตควรจัดการเรียนการสอนปรับพื้นฐานให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เช่น หลักการและทฤษฎีการสื่อสาร สถิติเพื่อการวิจัย เป็นต้น การแนะนำแนวทางการศึกษาในรายวิชาของหลักสูตรระดับปริญญาโท และแนวปฏิบัติการสอบหัวข้อ การจัดทำวิทยานิพนธ์ และการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งแนวทางในการปรับตัวเข้ากับ การเรียนการสอนในระดับมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต

3.2.1.2. กระบวนการส่งเสริมและให้คำปรึกษานิสิต และนักศึกษาระดับปริญญาตรีควรบูรณาการการจัดการเรียนการสอนเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้นอกหลักสูตร และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรวิชาชีพ ชุมชน สังคมเป็นผู้กำหนดประเด็นปัญหาให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้มาใช้ แก้ไขปัญหา สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มดังกล่าว

ส่วนการส่งเสริมผู้เรียนในระดับมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตควรสนับสนุนงบประมาณ และโจทย์การวิจัยที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมให้คำปรึกษาพัฒนาให้ผู้เรียนได้จัดทำเป็นวิทยานิพนธ์ หรือการศึกษาระดับอิสระ จะทำให้ผู้เรียนผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพมากขึ้น พร้อมกันนี้ต้องให้คำปรึกษาและแสวงหาแนวทางการ แก้ไขปัญหาอันเกิดจากการประกอบอาชีพ และการใช้ชีวิตส่วนตัว

3.2.1.3. การบริหารและพัฒนาการอาจารย์การบริหารและพัฒนาอาจารย์ มีการกำหนด มีกระบวนการที่เหมือนกันทั้งระดับปริญญาตรี มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตเหมือนกัน คือ คณาจารย์ต้อง ปฏิบัติภาระหน้าที่ 4 ด้าน คือ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การวิจัย 3) การบริการวิชาการ และ 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันการศึกษาพบว่า ควรมุ่งเน้นการบูรณาการการเรียนการสอนเข้ากับพันธกิจอีก 3 ด้านเพื่อลดภาระงานทำให้เกิดพร้อมทั้งส่งเสริมให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ส่วนระบบและกลไกที่สนับสนุนการดำเนินงานได้กล่าวไปแล้วในส่วนของ 3.1.1.2 – 3.1.1.4.

3.2.1.4. สารของรายวิชาในหลักสูตร การจัดสาระการเรียนรู้สำหรับหลักสูตรปริญญาตรีควร สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานดังได้กล่าวในส่วนของบัณฑิตที่พึงประสงค์ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยนำประเด็นปัญหา หรือความต้องการของหน่วยงานวิชาชีพ ชุมชนสังคมมาเป็นประเด็นท้าทายให้ผู้เรียนได้ประมวลความรู้ที่เรียนในกระบวนวิชา และความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากหน่วยงานวิชาชีพ ชุมชน สังคมมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาในลักษณะการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโครงการ (project base learning) อันจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง และมี

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

จิตสาธารณะเป็นพลเมืองโลกที่สมบูรณ์ส่วนสาระการเรียนรู้ระดับมหัณตติ และดุชฎิบัณฑิตมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ให้ความสำคัญการเรียนรู้การพัฒนาแผนกลยุทธ์ การติดตามประเมินผล และการจัดทำวิจัย หรือ การศึกษาอิสระที่มุ่งเน้นการนำวิจัยปฏิบัติการ (action research) มาใช้พัฒนาการดำเนินงาน การจัดการเรียน การสอนและกระบวนการเรียนรู้ให้เข้าใจหรือประเด็นการปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ผู้เรียนปฏิบัติงานอยู่ นำมาใช้ปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้งต้องมุ่งเน้นให้มีการเรียนการสอนในศาสตร์อื่นๆ เช่น บริหารธุรกิจ การตลาด รัฐศาสตร์ หรือสายงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3.2.1.5. การกำหนดระบบกลไกระบบผู้สอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารสถาบันการศึกษาต้องการให้คัดเลือกคณาจารย์ที่มีคุณสมบัติสอนได้ทั้งระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษาดังกล่าวไปแล้ว แต่ต้องมีการออกแบบระบบและกลไกผู้สอนและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา สกอ. พ.ศ. 2558 ดังนี้

1) พัฒนาคณาจารย์ให้เข้าร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทางวิชาชีพ ให้มาเป็นวิทยากรหรืออาจารย์พิเศษร่วมสอน เพื่อแก้ไขปัญหาคณาจารย์ในระดับปริญญาเอกที่มีความรู้และทักษะทางวิชาการมากกว่าทางวิชาชีพ

2) สร้างความร่วมมือกับองค์กรทางวิชาชีพเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ปฏิบัติงานวิชาชีพในหน่วยงานวิชาชีพ เช่น ในช่วงปิดภาคการศึกษา หรือบูรณาการรายวิชาที่หน่วยงานวิชาชีพมอบหมายโจทย์แล้วให้นักวิชาชีพมาแนะนำ สอนเพื่อให้ผู้เรียนผลิตงานตอบสนองความต้องการของหน่วยงานวิชาชีพ อันจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3) จัดการเรียนการสอนให้บูรณาการเข้ากับการวิจัย การบริการวิชาการทางสังคม และการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม เช่น ประสานความร่วมมือกับกรมประชาสัมพันธ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการ ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ที่ผู้เรียนต้องทำวิจัยวิเคราะห์ปัญหา ออกแบบสื่อและแผนการศึกษา ผลิต สื่อ เผยแพร่ และติดตามประเมินผลโครงการเพื่อประเมินความสำเร็จของงาน

นอกจากนี้ในระดับมหัณตติ และดุชฎิบัณฑิตควรเพิ่มเติมแนวทางการดำเนินงานดังนี้

4) การพัฒนาระบบการบูรณาการการวิจัย บริการเข้ากับการเรียนการสอนโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาดูแล หมายถึง การแสวงหาและพัฒนาให้อาจารย์ที่ปรึกษามีส่วนร่วมในการ 1) จัดสรรงบประมาณ 2) ติดตามแจ้ง ข่าวสาร แก้ไขปัญหาให้คำปรึกษาพัฒนาผลงานและให้คำแนะนำแก้ไขปัญหาชีวิตส่วนตัวเพื่อให้ผู้เรียนดำเนินงานได้ตามเวลาที่กำหนด 3) จัดหน่วยงานสนับสนุนให้คำปรึกษาอำนวยความสะดวกจัดทำวิทยานิพนธ์ 4) รวบรวมรายชื่อวารสาร และหน่วยที่จัดประชุมวิชาการระดับชาติ/นานาชาติเพื่อให้ผู้เรียนนำผลงานวิจัยไปตีพิมพ์เผยแพร่ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายใน พ.ศ. 2558

3.2.1.6. ระบบกลไกระบบผู้สอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน การติดตามประเมินผลผู้เรียนให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดการประกันคุณภาพภายใน พ.ศ. 2558 และพัฒนาการ ประเมินศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานวิชาชีพ ในส่วนของการประเมินผู้ เรียนระดับมหัณตติ และดุชฎิบัณฑิต ควรเพิ่มเติมการกลั่นกรอง ติดตาม ส่งสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนา หัวข้อวิทยานิพนธ์ จัดหาทุนสนับสนุนให้ผู้เรียนผลิตผลงานวิจัยได้ตามระยะเวลาที่กำหนด สำหรับดุชฎิ บัณฑิต ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับนานาชาติ

3.2.1.7. ส่งสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดการส่งสนับสนุนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี ควรใช้วิธี การเช่าเครื่องมืออุปกรณ์ เช่น กล้องถ่ายภาพนิ่ง กล้องวิดีโอ คอมพิวเตอร์ และระบบปฏิบัติการต่าง ๆ

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

และจัดหาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง พร้อมให้คำแนะนำแหล่งค้นคว้าเรียนรู้แบบออนไลน์ที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมกันนี้และควรสร้างห้องเรียนที่สามารถเรียนรู้ในรูปแบบการบรรยาย และปฏิบัติในห้องเดียวกันเพื่อให้ใช้งานตอบสนองความต้องการได้หลากหลายรูปแบบ ส่วนการจัดสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ระดับมหาดบัณฑิต และดุสิตบัณฑิตควรมุ่งเน้นการจัดห้องพัก ห้องประชุม หรือห้องเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนดำเนินงานวิจัย หรือผลิตผลงานวิชาการ เช่น ห้องประชุมขนาดเล็ก เป็นต้น การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็นดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต มหาลัยบัณฑิต และดุสิตบัณฑิต คือ ปัจจัยด้านภูมิทัศน์สื่อ โครงสร้างเศรษฐกิจและแบบจำลองทางธุรกิจด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ ที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค กล่าวคือ เมื่อภูมิทัศน์ได้เปลี่ยนแปลงทำให้ผู้รับสารสามารถบริโภคสื่อได้ทุกที่ทุกเวลา และตามความต้องการ อีกทั้งโฆษณาทางสื่อมวลชนไม่มีผลต่อการกระตุ้นการบริโภคทำให้ผู้ประกอบการลดการลงทุนโฆษณาทางสื่อมวลชนแล้วไปลงทุนการโฆษณาทางสื่อออนไลน์ หรือขายตรงที่ประหยัดงบประมาณมากกว่า (ณิชาพันธ์ โอทาน, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2557; <https://positioningmag.com/1192426> สืบค้น 12 ตุลาคม 2561) ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรปรับเนื้อหาการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้เรื่องการประกอบการ และการสร้างสรรค์ธุรกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และการวางแผนการสื่อสารเพื่อแก้ไขปรับปรุง พัฒนาชุมชนและสังคม ดังนั้นจึงควรพัฒนามหาบัณฑิต และดุสิตบัณฑิตให้มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อนสำเร็จการศึกษา

2. ความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ถึงแม้ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ตลาดแรงงานต้องการบัณฑิตด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ที่มีทักษะรอบด้าน มีศักยภาพหลากหลาย (multi-tasking) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง (2553) และประกายดาว สาริณุต (2550) ที่พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถรอบด้านเพื่อปฏิบัติงานในหน่วยงานและองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ยังมีความต้องการบัณฑิตที่มีทักษะความสามารถด้านการผลิตงานศิลป์ที่ใช้ประกอบการนำเสนอในรายการโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ที่ต้องการความสวยงามและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ส่วนความต้องการของมหาบัณฑิตและดุสิตบัณฑิตต้องการให้น้ององค์ความรู้ไปใช้พัฒนาแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ สร้างองค์ความรู้พัฒนาองค์กร หน่วยงาน ชุมชนและสังคมได้อย่างยั่งยืน

3. ความไม่สอดคล้องระหว่างการจัดการเรียนการสอน ข้อกำหนดการประกันคุณภาพภายใน พ.ศ. 2558 และความต้องการของตลาดวิชาชีพ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ประกอบการแสดงความคิดเห็นว่าบัณฑิตยังขาดความรู้และทักษะที่ดีเพียงพอต่อการประกอบอาชีพตามความคาดหวังของผู้ประกอบการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของหนึ่งฤทัย ขอมกลาง (2545) ที่พบว่าหลักสูตรนิเทศศาสตร์ให้ความรู้ภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ น.ศ.ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมให้นำความรู้ไปใช้ในภาคปฏิบัติ ดังนั้นผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบ และคณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรปรับปรุงรายวิชา เนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลโดยให้ผู้ประกอบการ หน่วยงานทางวิชาชีพให้ความร่วมมือในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลสะท้อนผลให้ผู้เรียนทราบระดับความรู้และทักษะของตนเอง พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนานตนเองให้มีความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานวิชาชีพในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะหัวข้อการวิจัยในอนาคตได้ดังนี้

1.1. จัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนบัณฑิต มหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิตด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการผลิตบัณฑิตให้สูงขึ้น

1.2. ควรกำหนดผู้ให้ข้อมูลงานวิจัยในขอบเขตสาขาวิชาด้านอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเพื่อขยายขอบเขตการศึกษาสาขาวิชาด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ให้ครอบคลุมรอบด้านมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการบริหารจัดการหลักสูตรในประเด็นที่สำคัญดังนี้

2.1. สถาบันการศึกษาควรสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน องค์กรวิชาชีพด้านการสื่อสาร การสื่อสารมวลชน และนิเทศศาสตร์ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพ

2.2. สถาบันการศึกษาควรลดภาระงานของอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ประจำหลักสูตรเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สอนไปพัฒนาศักยภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น

2.3. สถาบันการศึกษาควรจัดการเรียนรู้ในลักษณะโครงการ (project based learning) โดยนำประเด็นปัญหา (problem based learning) จากหน่วยงาน องค์กร และชุมชนมาเป็นประเด็นปัญหาการศึกษาแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ผู้สอนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

บรรณานุกรม

- อรนุช เลิศจรยารักษ์. (2559). **แนวโน้มการบริหารจัดการสื่อในทศวรรษหน้า**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. [Oranuch Lertjanyark. (2015). **Media Management Trends in Next Decades : Paper Research**, Thammasart University.]
- รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง. (2553). **ความคิดเห็นของหัวหน้าหน่วยงานที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาการหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. [Rungratana Chaisamret. (2010). **Opinion of Head of Department toward Journalist Communication Arts Bachelor Degree : Paper Research**, Office of the Higher Education Commission.]
- ประกายดาว สาริกบุตร. (2550). “การศึกษาความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่หน่วยงานต้องการ” **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**. 15 (23-24): 95 – 103. [Prakaydow Sarikaputra. (2007). **The Expectation of Desired Communication Arts Bachelor Degree of Suranaree University of Technology: Research Article**. Burapha University.]
- หนึ่งฤทัย ขอมผลกลาง. (2545). **แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย**. นครราชสีมา: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. [Nuengruthai Khorpholklang. (2002). **Communication Arts Development Trends in Thailand : Paper Research**, Suranaree University of Technology.]

เว็บไซต์

- Positioning Magazine. (2561). **เม็ดเงินโฆษณา 9 เดือน 7.8 หมื่นล้าน ทวีตงบเกินครึ่ง นิตยสารหนักลดลง 35%**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://positioningmag.com/1192426> สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2561

สัมภาษณ์

- พรวดี สถิตยงกูร. (2557). **เจ้าหน้าที่อาวุโสบริษัทบางกอกพับบลิค รีเลชั่นส์ จำกัด**. การปฏิบัติงานเอเยนซีประชาสัมพันธ์. [Pornwadee Satitayangkool. (2014). **Senior Account Executive, Bangkok Public Relations, Ltd.. Interview**.]
- ศุภกฤษ ลำไย. (2557). **ผู้จัดการฝ่ายสื่อสารการตลาดบริษัทฟิชโซ่**. การปฏิบัติงานสื่อสารการตลาด. [Supakrit Lamyai. (2014). **Marketing Communication Director, Fissho. Interview**.]
- จิรโรจน์ จิตราพัฒนานนท์. (2557). **ผู้จัดการฝ่ายรายการข่าวบริษัทบางกอกบรอดคาสติ้ง**. การผลิตรายการโทรทัศน์. สัมภาษณ์. [Jirarote Jitrapattanananta. (2014). **Television News Program Director, Bangkok Broadcasting Television. Interview**.]
- จิราพร วิทยดักดีพันธุ์. (2557). **คณบดีคณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. การบริหารจัดการหลักสูตร. [Jiraporn Wittayasakpan. (2014). **Dean. Mass Communication Faculty, Chiang Mai University. Interview**.]

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

- ดวงกมล ชาติประเสริฐ. (2557). คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การบริหารจัดการหลักสูตร. [Duang-Kamol Chartprasert. (2014). Dean. Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University. Interview.]
- พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. (2557). คณบดีคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. การบริหารจัดการหลักสูตร. สัมภาษณ์. [Pornthip Sampattavanija. (2018). Dean. Journalism and Mass Communication Faculty, Thammasart University. Interview.]
- พัชรินทร์ ผากา. (2557). เจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายรายการบริษัทกองกบรอดคาสติ้ง. การผลิตรายการโทรทัศน์. สัมภาษณ์. [Patcharin Phaka. (2014). Senior Program Production Officer. Bangkok Broadcasting Television. Interview.]
- พิษณุ สานสุวรรณ. (2557). ผู้ผลิตรายการข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยรัฐทีวี. การปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์. สัมภาษณ์. [Pisanu Sansuwan. (2014). Thairath TV News Producer. Interview.]
- ณิชานันท์ โอทาน. (2557). ผู้ช่วยผู้จัดการวางแผนสื่อบริษัท OMD. การปฏิบัติงานของเอเจนซีโฆษณา. สัมภาษณ์. [Nichanan Otan. (2014). OMD agency Media Planner. Interview.]